

DÖVLƏTİN DAYANIQLI İNVESTİSİYA VƏ İNNOVASIYA SİYASƏTİNİN İQTİSADİYYATIN ŞAXALƏNDİRİLMƏSİNƏ TƏSİRLƏRİ

Məmmədov Saqib Yaşar oğlu
Mingəçevir Dövlət Universiteti, müəllim
Gəncə Dövlət Universitetinin, dissertantı

Ümumən, dövlətin investisiya siyasəti iqtisadiyyatdakı rolun tam açıqlamaq üçün onun digər sahələrə, proseslərə təsirini izah etmək lazım gəlir. Bu gün modernləşən və rəqabətqabiliyyətli iqtisadi sistemin davamlı inkişaf etməsi baxımından dövlətin investisiya-innovasiya siyasətini reallaşdırmaq üçün öz qarşısında bir sıra həlli vacib sayılan vəzifələr qoyulur ki, onlar da bu siyasətin rolunu açıqlayır.

İnvestisiya siyasətində dövlətin rolu “investor–investisiya obyektı” münasibətlərində qaydaları müəyyən etmək, iqtisadi sistemin özünü tənzimləmək və sərbəst inkişaf etmək üçün imkanı yaratmaqdır. Dövlətin investisiya siyasəti 2 hissədən ibarətdir: tənzimləmə və stimullaşdırma. Tənzimlənmə sistemi hər qoyulan kapitalın pul vahidinə (manata) görə maksimum gəlirin əldə edilməsini nəzərdə tutur. Stimullaşdırıcı element isə maksimum investisiya cəlb olunmasını tələb edir.

Ölkə iqtisadiyyatına investisiya cəlb etmək üçün dövrün tələblərinə cavab verən investisiya siyasəti işlənib hazırlanmalıdır. Ona görə investisiya siyasətində - kompleks şəkildə iqtisadiyyata yönələn investisiyaların həcmi, quruluşu və istiqamətləri müəyyən edilməlidir. İnvestisiya siyasətinin əsas vəzifəsi ölkənin sosial-iqtisadi inkişafına tələb olunan resursların cəlb edilməsi və onların səmərəli istifadəsi üçün əlverişli şəraitin yaradılmasıdır. Azərbaycan üçün digər postsovet ölkələri kimi təkəcə elmi tədqiqatların intensivləşdirilməsi deyil, həm də bu tədqiqatların tətbiqi mexanizminin işlənib hazırlanması, müxtəlif kommersiya layihələrinin həyata keçirilməsi önəmlidir.

Ölkə iqtisadiyyatının dayanıqlılığını artırmaq üçün investisiyalı inkişaf təmin etməlidirlər. Qloballaşan iqtisadi münasibətlər şəraitində belə model əsasında səmərəsiz iqtisadi strukturadan rəqabət qabiliyyətini təmin edən yüksək elm tutumlu postindustrial iqtisadi quruluşa keçmək mümkündür. İnnovasiyalı inkişaf tipi ölkənin iqtisadi və hərbi-siyasi təhlükəsizliyinin təmin edə bilər. Mikro səviyyədə innovasiyaların tətbiqi müəssisə üçün kəskin rəqabət şəraitində üstünlük verir, makrosəviyyədə isə ölkənin rəqabət qabiliyyətinin artmasına, beynəlxalq aləmdə onun nüfuzunun möhkəmlənməsinə şərait yaradır.

Dövlətin investisiya-innovasiya siyasəti və onun əsas tərkib hissəsi investisiya siyasətinə dövlətin iştirakının 3 forması mövcuddur:

- büdcə vasitəsi hesabına dövlətin investisiya prosesində bilavasitə iştirakı;
- investisiya fəaliyyəti üçün əlverişli şəraitin yaradılması;
- investisiya resurslarının amortizasiyası və formalaşması.

Dövlətin investisiya-innovasiya siyasəti 3 prinsipə müvafiq olmalıdır:

1. bazar xarakterli olmalıdır. Hətta dövlət investisiyaları qaytarılmalı, ödənişli və müddətli olmalı, müsabiqə əsasında yerləşdirilməlidir;

2. səmərəli və ardıcıl olmalı, struktur dəyişiklərin təsir göstərən sistem ziddiyyətli olmamalıdır;

3. kompleksli olmalıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatın inkişafı və bu inkişafın dayanıqlı xarakter alması üçün əlverişli şəraitin yaradılması ölkənin innovasiya fəaliyyətindən və dövlətin innovasiya siyasətindən asılı olduğundan müasir şəraitdə düzgün qurulmuş innovasiya siyasəti olmadan iqtisadi inkişaf və dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya qeyri-mümkündür. Bunun üçün, maliyyə-investisiya bazarları inkişaf etməli, investisiyaların səmərəliliyi təmin olunmalı, investisiya cəlb edilməli problemləri həll edilməli, xüsusilə xarici investisiya qoyuluşlarının stimullaşdırılması mühiti yaradılmalıdır. Strateji innovasiya fəaliyyətinin gücləndirilməsi məqsədilə innovasiyaların yayılması, işlənməsi və istehsal proseslərinə tətbiqinin təmin olunması kifayət qədər maliyyə tutumlu məsələlərdir.

Dövlət tərəfindən ayrılan məqsədli kapital qoyuluşları, investisiyalar, dövlət büdcəsində nəzərdə tutulan vəsaitlər, müxtəlif elm, innovasiya və texnologiyalar, investisiya fondlarının ayırdığı maliyyə resursları, qeyri-dövlət təşkilatlarının vəsaitləri, sığorta təşkilatlarının yönəltdiyi investisiyalar və s. ola bilər.

Dövlət büdcəsi vəsaitləri hesabına layihələrin maliyyələşmə qaydaları AR-nın hökuməti tərəfindən müəyyən edilir. AR subyektlərinin büdcə vəsaitləri hesabına investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi qaydaları isə AR-nın müvafiq subyektlərinin icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən müəyyən edilir. AR-nın subyektlərinin büdcə vəsaitləri hesabına maliyyələşdirilən investisiya layihələrinin siyahıları regional investisiya proqramlarını təşkil edir. Müvafiq investisiya layihələrinin reallaşdırılması zamanı AR-nın dövlət büdcəsi və AR subyektlərinin büdcə vəsaitləri hesabına dövlət ehtiyacları üçün tikinti podrat işlərinə sifarişlərin yerləşdirilməsi, qanunvericiliklə tənzimlənən qaydada, müsabiqələrin keçirilməsi vasitəsilə, dövlət sifarişçiləri tərəfindən həyata keçirilir.

İnvestisiya prosesi ölkənin gələcəyini formalaşdırır, rəqabət qabiliyyətini gücləndirir. Bu səbəbdən dövlət investisiya prosesi genişləndirməkdə, onu stimullaşdırmaqda maraqlıdır. İnvestisiya cəlb edilməliyini artırmaq üçün dövlət investorların iqtisadi maraqlarına təsir edərək, iqtisadi mexanizmlər vasitəsi ilə investisiyaların gəlirlilik səviyyəsini artırmaqla bəslənə bilər.

Ədəbiyyat:

1. Azərbaycan Respublikasında telekommunikasiya və informasiya texnologiyalarının inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 dekabr 2016-cı il tarixli Fərmanı ilə təsdiq olunmuşdur.

2. Abbasova S.H. Texnologiyalar və yeniliklərin idarə edilməsi. Bakı, 2007. 288 s.

3. Biznesin təşkili və idarə edilməsi. Bakı: İqtisad Universiteti. Nəşriyyatı, 2011. 464 s.